

DOI: 10.30495/jss.2021.1938532.1372

Research Paper

Presenting a biological attitude model in order to improve community health using the data foundation method

Sara Firuzian

Ph. D. Student in Sociology of Social Issues, Azadshahr Branch, Islamic Azad University, Azadshahr, Iran.

Alireza Esmaceli

Assistant Professor, Department of Sociology, Faculty of Humanities, Azadshahr Branch, Islamic Azad University, Azadshahr, Iran (Corresponding Author). E- mail: are1346@iauaz.ac.ir

Rahmatollah Amir Ahmadi

Assistant Professor, Department of Sociology, Faculty of Humanities, Azadshahr Branch, Islamic Azad University, Azadshahr, Iran.

Mohammad Reza Naeimi

Assistant Professor, Department of Sociology, Faculty of Humanities, Azadshahr Branch, Islamic Azad University, Azadshahr, Iran.

The purpose of this study was to provide a model of biological attitudes in order to improve community health using the data foundation method. The foundation data method was used to achieve the research objectives. Statistical samples of the research were selected for in-depth interviews from experts and professors in the fields of sociology, geography and environment. In this study, the researcher collected the required data by conducting in-depth and semi-structured interviews. The biological attitude model was used to improve community health and explain how the relationship between the main components and sub-components was done in the form of research themes. The results of the model showed that, according to the designed model, "bio-responsibility" as a central category based on causal conditions, "optimal use of natural resources, use of green technologies and experienced human resources" and through strategies of "educational policy in the field of biology" Environment, environmental stimuli and incentives, research on environmental development, strengthening institutional activities "with regard to" allocation of financial resources, continuous monitoring of the implementation of environmental programs and contextual and social factors "(as a model) researcher and leads to the realization of the consequences of "preserving the environment and promoting social awareness."

Conflict of interest:

ACCORDING TO THE AUTHORS, THE ARTICLE DID NOT HAVE ANY CONFLICT OF INTEREST.

Key words: *Biological Attitude, Environment, Community Health, Data Foundation Approach.*

ارائه الگوی نگرش زیستی در راستای بهبود سلامت جامعه با استفاده از روش داده بنیاد^۱

سارا فیروزیان^۲

علیرضا اسماعیلی^۳

رحمت‌اله امیراحمدی^۴

محمد رضا نعیمی^۵

تاریخ پذیرش نهایی مقاله: ۱۴۰۰/۸/۸

تاریخ دریافت مقاله: ۱۴۰۰/۶/۱

چکیده

هدف از تحقیق حاضر ارائه الگوی نگرش زیستی در راستای بهبود سلامت جامعه با استفاده از روش داده بنیاد بود. جهت دستیابی به اهداف تحقیق از روش داده بنیاد استفاده شد. نمونه‌های آماری تحقیق جهت مصاحبه عمیق از شامل متخصصان و اساتید حوزه جامعه‌شناسی، جغرافیا و محیط زیست انتخاب شدند. در این پژوهش، محقق داده‌های مورد نیاز خود را با انجام مصاحبه عمیق و نیمه ساختار یافته با ۱۵ نفر از اعضای جامعه به جمع‌آوری نمود. الگوی نگرش زیستی در راستای بهبود سلامت جامعه و تبیین چگونگی ارتباط میان مؤلفه‌های اصلی و مؤلفه‌های فرعی در قالب ارائه تم‌های تحقیق صورت گرفت. نتایج حاصل از بررسی مدل نشان داد که بر اساس الگوی طراحی شده «مسئولیت‌پذیری زیستی» به عنوان مقوله محوری بر مبنای شرایط علی «استفاده بهینه از منابع طبیعی، به کارگیری تکنولوژی‌های سبز و منابع انسانی مجرب» و از طریق راهبردهای «سیاست‌گذاری آموزشی در زمینه زیست محیط، محرک‌ها و مشوق‌های زیست‌محیطی، تحقیق توسعه در زمینه زیست محیط، تقویت فعالیت‌های نهادی» با در نظر گرفتن "تخصیص منابع مالی، نظارت مستمر بر اجرای برنامه‌های زیست محیطی و عوامل زمینه‌ای و اجتماعی" (به عنوان زمینه الگو) محقق می‌شود و منجر به تحقق پیامدهای "حفظ محیط زیست و ارتقای آگاهی اجتماعی" می‌گردد.

واژگان کلیدی: نگرش زیستی، محیط زیست، سلامت جامعه، رویکرد داده بنیاد.

۱. این مقاله برگرفته از رساله دکتری سارا فیروزیان با عنوان «ارائه الگوی نگرش زیستی در راستای بهبود سلامت جامعه با استفاده از روش داده بنیاد» به راهنمایی دکتر علیرضا اسماعیلی و رحمت‌اله امیراحمدی و مشاوره دکتر محمد رضا نعیمی در دانشگاه آزاد اسلامی واحد آزادشهر انجام گرفته است.

۲. دانشجوی دکتری جامعه‌شناسی مسایل اجتماعی ایران، واحد آزادشهر، دانشگاه آزاد اسلامی، آزادشهر، ایران.

۳. استادیار گروه جامعه‌شناسی، دانشکده علوم انسانی، واحد آزادشهر، دانشگاه آزاد اسلامی، آزادشهر، ایران (نویسنده مسئول).

E-mail: are1346@iauas.ac.ir

۴. استادیار گروه جامعه‌شناسی، دانشکده علوم انسانی، واحد آزادشهر، دانشگاه آزاد اسلامی، آزادشهر، ایران.

۵. استادیار گروه جامعه‌شناسی، دانشکده علوم انسانی، واحد آزادشهر، دانشگاه آزاد اسلامی، آزادشهر، ایران.

مقدمه

آن چه امروزه از پیکار انسان با طبیعت به جای مانده هم‌چون کاهش تنوع زیستی، آلودگی محیط زیست، دخالت‌های انسانی در محیط طبیعت و بهره‌برداری مداوم از منابع محیط زیست که به تدریج توان جذب و ترمیم زیست سپهر را اشباع کرده است، ریشه در استفاده نادرست انسان از سرزمین و مدیریت غلط یا روش بهره‌برداری نادرست دارد و در مجموع مبین استفاده غیرمنطقی انسان از سرزمین است (۱۱). در سال‌های آغازین قرن بیست و یکم جهان از یک سو با چالش‌های مشترک سیاسی، اقتصادی و نظامی روبروست و از سوی دیگر نیازها و خواسته‌های فزاینده بهداشتی و درمانی همراه با احراز «سلامت» به عنوان یکی از اساسی‌ترین حقوق ملت‌ها و جوامع بشری در فراروی آنان قرار دارد. جهان امروز به مقوله «سلامت» به عنوان حق مسلم همه انسان‌ها برای خوب زیستن می‌نگرد. از این رو تولید مؤثر، توزیع عادلانه و بهره‌وری و بهره‌برداری مناسب از خدمات بهداشتی و درمانی با مدیریت کارآمد اثربخش و مشارکت ملی امکان‌پذیر خواهد بود (۴).

برای رسیدن به جامعه‌ای پیشرفته یعنی توسعه‌ای موزون و با حفظ ارزش‌های زیست محیطی، باید به تحول فرهنگ زیستی جوامع اندیشید تا مردم تشکیل دهنده جوامع، منش خود را با پایداری و پویایی طبیعت تطبیق دهند (۷). توسعه پایدار وقتی تحقق می‌یابد که اطلاعات زیست محیطی آموزش داده شود. بدون حمایت نظام آموزش و پرورش، جهش به توسعه نیز مشکل‌آفرین خواهد بود. بنابراین آموزش دانش‌آموزان در زمینه محیط زیست الزامی است چرا که می‌توان با ایجاد تغییر در مبانی فکری و اعتقادی جامعه، عملکرد آنان را دگرگون و می‌توان دورنمای توسعه پایدار را با الگویی مناسب پیش‌بینی کرد (۷). پرداختن به عواملی در محیط اجتماعی که به سلامت جامعه آسیب می‌رسانند در چند دهه اخیر مورد توجه قرار گرفته است. تأثیر فعالیت‌ها و رفتارهای اجتماعی از طریق پرداختن به آسیب‌پذیری‌های اجتماعی، می‌تواند سلامت افراد و جامعه را از طریق عمل در تعیین‌کننده‌های اجتماعی سلامت جامعه بهبود بخشد.

باورهای زیست محیطی یا جهان‌بینی، به عنوان نظامی از گرایش‌ها و باورها درباره رابطه بین انسان و محیط زیست، تعیین‌کننده رفتارهای حفاظتی یا چارچوب‌های مرجعی هستند که هنگام تعامل با محیط زیست از آن‌ها استفاده می‌شود (۱۸).

بر اساس تحقیقات انجام شده، علت دگرگونی و تخریب ناشی از ناآگاهی و یا عدم توجه به محیط اطراف، به دلیل کمبود آموزش‌های محیط زیست و نیز خودخواهی انسان و پشت پا زدن به ارزش‌ها و آداب و رسوم گذشته در جهت حفظ و حمایت از آن بوده است. مؤثرترین گام جهت حفظ محیط زیست، ارزیابی رفتار و عملکرد مردم در رسیدن به اصول اولیه زندگی پایدار است، یعنی مردم باید رفتار خویش را در مواجهه با محیط زیست طوری مورد ارزیابی قرار دهند تا به منش ثابت و اصول هم‌زیستی با طبیعت

دست پیدا کنند. چرا که بهره‌وری صحیح از منابع و جلوگیری از تهی‌سازی مواهب طبیعی، باعث پایداری زندگی می‌گردد (۵). لازمه تحقق چنین هدفی را می‌توان وجود اخلاق زیست محیطی در همه اقشار یک جامعه دانست، اخلاق زیست محیطی رفتار ایدئال بشر نسبت به محیط زندگی خود اعم از محیط طبیعی، محیط اجتماعی و فرهنگی است. واقعیت این است که اخلاق زیست محیطی با توجه به مفاهیم فرهنگی و ارزشی آن قابلیت و توانایی آن را دارد که تربیت انسان‌ها و تشکیل عادات، تفکر و فضایل مشخص در افراد را نهادینه کند (۱۳). جامعه امروز از نظر صورت‌بندی‌های فرهنگی و اجتماعی دوره پرشتابی را تجربه می‌کند. با توجه به جدید بودن مباحث اخلاق زیست محیطی، این نیاز وجود دارد تا دانشمندان و محققان جایگاه مناسبی به این مباحث و نگرش زیست محیطی اختصاص دهند (۳).

بر اثر رشد طبیعی جمعیت در شهر زاهدان و مهاجرت‌های شدید روستایی و شهری، بخصوص مهاجران جنگ تحمیلی، جمعیت این شهر هم‌چنان رو به افزایش است. همراهی این امر با فرایند صنعتی شدن، به طور مداوم بر گسترهی فضایی آن افزوده، به ویژه طی دهه‌های اخیر رشدی شتابان، لجام گسیخته و بی‌قواره داشته که موجب توسعه ناپایدار شهری آن شده است. در دهه‌های اخیر عدم توجه به اثرات زیست محیطی فعالیت‌های مختلف صنعتی، خدماتی و تولیدی مهم‌ترین عوامل تهدیدکننده محیط زیست انسانی و طبیعی در استان بوده است. مشکلات و مسائل اشاره شده و از طرفی فقدان داده‌ای سیستماتیک در این خصوص، ضرورت پژوهش در این زمینه را فراهم کرده است. در این شرایط نیاز به بازنگری و تحول در برخی از قوانین و مقررات، برنامه‌ها و هم‌چنین تاکید بر اجرای کامل برنامه‌های ناتمام پیشین ضروری به نظر می‌رسد مساله اصلی تحقیق حاضر این است که الگوی نگرش زیستی در راستای بهبود سلامت جامعه کدام است؟

چهار چوب نظری

در اصطلاح "محیط زیست"^۱ زیستن توسط محیط زیست احاطه شده و محیط در برگیرنده آن است. بوم‌شناسی^۲ یا اکولوژی عمدتاً به تحقیق درباره روابط بین موجودات زنده با یکدیگر و با محیط زندگی آنها می‌پردازد. هر موجود زنده پیوسته با موجودات زنده دیگر و نیز با موجودات غیر زنده اطراف خود ارتباط دارد و هر کدام یکدیگر را تحت تاثیر خود قرار می‌دهند. هر آن چه فرایند زیستن را احاطه کرده، آن را در خود فرو گرفته و با آن در کنش متقابل قرار دارد را می‌توان محیط زیست نامید (۱۰).

گوردون آلپورت^۳ (۱۹۳۵)، نگرش^۴ را چنین تعریف کرده است: «نگرش یک حالت آمادگی ذهنی و عصبی است که از طریق تجربه سازمان می‌یابد و بر واکنش فرد نسبت به تمامی موضوعها و موقعیت‌های

^۱ Enviorenment

^۲ Ecology

^۳ GordonAllport

^۴ Attitude

وابسته به نگرش تاثیر مستقیم و پویا بر جای می‌گذارد». اما تعریفی که اکثر روان‌شناسان اجتماعی از واژه نگرش دارند عبارت است از: نگرش، نظامی بادوام است که شامل یک عنصر احساسی و تمایل به عمل است. عنصر شناختی، شامل اعتقادات و باورهای شخص درباره یک اندیشه یا شیء است. عنصر احساسی یا عاطفی، آن است که معمولاً نوع احساس عاطفی با باورهای ما پیوند دارد و تمایل به جهت آمادگی برای پاسخگویی به شیوه‌ای خاص اطلاق می‌شود (۱۴).

شولتز^۱ و همکاران (۲۰۰۴)، اصطلاح "نگرانی محیطی"^۲ را به عنوان عاطفه (نگرانی) همراه با باورهایی در مورد مشکلات زیست محیطی تعریف کردند. نگرش‌های زیست محیطی^۳ به عنوان مجموعه‌ای از باورها، عواطف و نیت‌های رفتاری فرد در مورد فعالیت‌ها یا موضوعات زیست محیطی تعریف شده است. به نظر می‌رسد دامنه نگرانی‌های زیست محیطی و نگرش‌های زیست محیطی از نگرش عمومی گسترده نسبت به محیط تا نگرش خاص نسبت به موضوعات و اعمال مربوط به محیط زیست فرق داشته باشد.

با این وجود، به نظر می‌رسد که نگرش‌های زیست محیطی (EA) به عنوان یک اصطلاح در روان‌شناسی ترجیح داده می‌شود. به دلیل این که نگرانی محیط زیست در حال حاضر به عنوان یک نگرش کلی محسوب می‌شود. اصطلاح نگرش‌های زیست محیطی به عنوان، شاخص روان‌شناختی^۴ مورد استفاده است.

شاید یکی از رویدادهای جدید در روان‌شناسی هزاره سوم، حوزه مطالعات مربوط به حفاظت از محیط زیست باشد. این حوزه از روان‌شناسی در سال ۲۰۰۰ آغاز به کار کرد و بخشی از محور روان‌شناسی محیط^۵ انجمن روان‌شناسی آمریکا را به خود اختصاص داد. رسالت دانش جدید این است که انسان‌ها را به حفاظت از محیط زیست خود ترغیب نماید و به آن‌ها انگیزه لازم جهت انجام کار را بدهد. این دانش بین انسان و محیط زیست طبیعی او ارتباط هماهنگ ایجاد می‌کند (۲). روان‌شناسی محیط به مثابه شاخه‌ای از روان‌شناسی اجتماعی با برنامه کار مشخص، رشد و توسعه یافته است. در این حوزه ابتدا پژوهشگران به مسائلی نظیر محیط فیزیکی، آلودگی هوا و غیره بر سلامت انسان می‌پرداختند. اما امروزه با افزایش مسائل زیست محیطی مانند بحران انرژی، اتلاف و تخریب منابع طبیعی و افزایش مواد زاید ناشی از توسعه شهرنشینی و صنعتی اثر انسان بر محیط نیز مورد توجه پژوهشگران قرار گرفته است، زیرا آن‌ها بسیاری از این معضلات را ناشی از پیامدهای مستقیم و غیرمستقیم رفتارهای انسان می‌دانند.

¹. Schultz

². Environmental Concerns

³. Environmental Attitudes

⁴. psychological index

⁵. Environmental Psychology

چالش‌های پیش روی روان‌شناسی حفاظت از محیط زیست قابل توجه هستند. یکی از کمک‌های اساسی روان‌شناسی به نگهداری^۱ از محیط زیست را می‌توان کمک به تأکید بر قابلیت‌های انسان و به کارگیری آن دانست. ما به لحاظ روان‌شناختی از طرق بسیاری با دنیای زنده بزرگ‌تر پیوند داریم. شاید این به شیوه‌هایی که حتی ما از آن آگاه نیستیم (از قبیل مزایای مرتبط با بهداشت روان که از صرف وقت در طبیعت حاصل می‌شود یا یک حس غیرقابل نام‌گذاری اما نیرومند نسبت به یک مکان)، یا به طرقی که ما کاملاً از آن آگاهیم (مانند زمانی که از یک نوع هویت محیطی^۲ برخورداریم که برای تعاملات اجتماعی ما از اهمیت قابل توجه برخوردار است) اتفاق بیافتد (۱۰).

بررسی نگرش و رفتارهای زیست محیطی از این رو اهمیت دارد که با انجام آن می‌توان به این پرسش پاسخ داد که تا چه میزان باورهای زیست محیطی موجب بروز رفتارهای متناسب با آن می‌شود. محیط زیست را نمی‌توان از سایر علوم و حوزه‌های علمی جدا دانست. مسائل محیطی بیشتر پیامد کنش یا رفتار اجتماعی انسان هستند. تعاملات اجتماعی در محیطی اتفاق می‌افتد که بخشی از آن طبیعی و بخشی مصنوعی و ساخته دست بشر است، مثل پارک‌ها، جنگل‌ها، زمین چمن، اداره‌ها، خانه‌ها و وجود مسائلی مانند ازدحام جمعیت^۳، بروز جنایت در اجتماع، رفتارهای فجیع ناشی از فقر، آلودگی هوا^۴، کمبود انرژی و ... مسائلی است که بر رفتار اجتماعی انسان تأثیر می‌گذارد. مسائل محیط زیستی، چندان تفاوتی با دیگر مسائل اجتماعی مانند: بزهکاری، بی‌خانمانی، جرایم جوانان و یا ایدز ندارد. آن چه مهم است چگونگی پیدایش مسائل بر اثر کنش و واکنش عوامل اجتماعی و روابط قدرتی میان عاملان است (۱).

در کشورهای در حال رشد و به عبارت دیگر جهان سوم بیشتر معضلات زیست محیطی ناشی از محیط اجتماعی است، در ارزیابی کلی از وضعیت زیست محیطی این بخش از جهان، تأثیرپذیری محیط زیست (در مفهوم عام) از محیط اجتماعی به مراتب بیشتر از تأثیرگذاری عوامل فنی - مهندسی بر محیط زیست است، زیرا بیشتر مسایل فنی مانند آلودگی آب و هوا، فرسایش خاک^۵، تخریب پوشش گیاهی ناشی از پاره‌ای از ناهنجاری‌های اجتماعی است.

روش تحقیق

روش تحقیق حاضر کیفی است و با تمرکز بر سنت نظریه زمینه‌ای (داده بنیاد) انجام پذیرفته است. اغلب پژوهشگران به این علت مطالعه کیفی را انتخاب می‌کنند که در توضیح یک پدیده شکست می‌خورند و یا نظریه‌های موجود نمی‌تواند به تبیین پدیده مورد نظر کمک کند، بنابراین به جای این که آنان مانند

1. Conservation

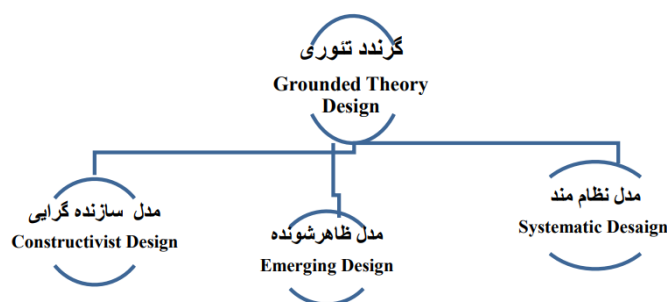
2. Environmental identity

3. Overcrowding

4. Air Pollution

5. Soil Erosion

پژوهش اثبات‌گرایی به طور قیاسی، فرضیه‌ها را از اصول موضوعه استخراج کرده و مورد آزمون قرار دهند، از فرایند استدلال استقرایی استفاده می‌کنند. یکی از تکنیک‌های تحلیل داده‌های متنی، نظریه زمینه‌ای استراوس و کوربین (۱۹۹۸)، است که یک روش استقرایی تفسیر داده‌های ثبت شده درباره پدیده اجتماعی به ویژه داده‌های بر خاسته از مصاحبه‌ها برای ساختن نظریه‌هایی در مورد آن پدیده می‌باشد. لذا باید فرایند یکپارچه‌ای از تجارب صاحب‌نظران در زمینه روند تعیین ابعاد الگوی نگرش زیستی در راستای بهبود سلامت جامعه کشف و بررسی کرد. برای تبیین این فرایند بایستی از مرزهای پارادایم کارکردگرایی به سمت پارادایم‌های تفسیری نظیر نظریه زمینه‌ای حرکت نمود. استراوس و کوربین نیز برای ارائه نظریه بر مبنای روش‌شناسی داده بنیاد، رویکرد نظام‌مند (۱۹۹۸) را ارائه کرد، که از راه مقایسه پایدار از کدها نسبت به کدها، کدها نسبت به طبقات و طبقات نسبت به طبقات انجام می‌گیرد.



شکل شماره (۱): انواع گرنده تئوری

انتخاب روش به عواملی چون عمق مطالعه و در دسترس بودن منابع و ادبیات بستگی دارد. لذا برای بررسی پدیده با عمق بیشتر و همچنین کشف زوایای جدید در تعیین الگوی نگرش زیستی در راستای سلامت جامعه، از روش نظریه زمینه‌ای استراوس و کوربین استفاده خواهد شد. در جامعه آماری تحقیق حاضر شامل متخصصان و اساتید حوزه جامعه‌شناسی، جغرافیا و محیط زیست بودند. روش نمونه‌گیری به صورت هدف‌مند و بر اساس تکنیک گلوله برفی^۱ بوده است. نمونه‌گیری از متخصصان و اساتید حوزه جامعه‌شناسی و مسائل اجتماعی تا زمانی ادامه پیدا می‌کند که فرایند اکتشاف و تجزیه و تحلیل به نقطه اشباع نظری^۲ برسد.

نمونه‌های آماری تحقیق جهت مصاحبه عمیق از حوزه جامعه‌شناسی و مسائل اجتماعی انتخاب شدند. در این پژوهش، محقق داده‌های مورد نیاز خود را با انجام مصاحبه عمیق و نیمه ساختار یافته با ۱۵ نفر از

^۱. Snowball sampling

^۲. Theoretical Saturation

اعضای جامعه جمع‌آوری نمود. تمامی افراد حاضر در نمونه از حداقل مدرک تحصیلی کارشناسی ارشد به بالا برخوردار بودند.

جدول شماره (۱): مشارکت کنندگان در مصاحبه

ردیف	عنوان	شاخص‌های مورد نظر در گزینش افراد مصاحبه شوندگان
۱	اساتید و صاحب‌نظران دانشگاه	۱. عضو هیات علمی و سابقه تدریس بالای ۵ سال ۲. حداقل تحصیلات فوق لیسانس، دانشجوی دکتری و دکترای تخصصی Ph. D. در حوزه جامعه‌شناسی، محیط زیست و جغرافیا ۳. سابقه تالیف، تدوین و ترجمه در زمینه زیست محیط و جامعه‌شناسی

واحد نمونه تحقیق حاضر را افراد تشکیل می‌دهند و برای نمونه‌گیری از روش هدفمند استفاده شد. روش نمونه‌گیری در طرح کیفی حاضر، نمونه‌گیری نظری با استفاده از روش گلوله برفی بود. برای تحلیل داده‌های گردآوری شده از مصاحبه، از روش کدبندی استفاده شده است. تحلیل داده‌های به دست آمده در این پژوهش به صورت جداگانه صورت گرفت. به عبارت دیگر داده‌های کیفی نیز با استفاده از کدگذاری باز، محوری و گزینشی و ملزومات انجام هر یک از این مراحل مورد تجزیه و تحلیل قرار می‌گیرد تا در نهایت به ارائه نائل آییم.

یافته‌ها

ترکیب مصاحبه شوندگان از لحاظ جنسیت بدین ترتیب است که از ۱۵ نفر مصاحبه شونده میزان ۴۰ درصد آنان را زنان و میزان ۶۰ درصد آنان را مردان تشکیل می‌دهند. همچنین از لحاظ تحصیلات میزان ۴۰٪ را کارشناسی ارشد و میزان ۶۰٪ را دکتری تخصصی تشکیل می‌دهد. در مرحله کدگذاری باز تحلیل پیاده‌سازی شده و خلاصه‌نویسی‌ها صورت گرفت. در جدول زیر کدهای اولیه استخراج شده از مصاحبه‌های تحقیق ارائه شده است. در پژوهش حاضر، محقق با استفاده از تکنیک‌های استراوس و کوربین (۱۹۹۸)، مفاهیم را به عنوان واحد تحلیل در سطوح متن مصاحبه مورد توجه و تمرکز قرار داده و با تفکیک متن مصاحبه به عناصر دارای پیام در مدخل سطور و پاراگراف‌ها تلاش نمود تا کدهای باز استخراج گردند و در نهایت تعداد ۷۹ مفهوم استخراج گردید؛ در مرحله کدگذاری محوری، در ابتدا مقوله اصلی پژوهش که مسئولیت‌های عمومی و بشر دوستانه بود، تعیین شده و در نهایت سایر مقوله‌ها در قالب شرایط علی، راهبردها، شرایط زمینه‌ای (محیطی) و شرایط مداخله‌گر و پیامدها دسته بندی شدند.

جدول شماره (۲): فراوانی کدهای استخراج شده از مصاحبه‌ها در طول فرایند تحلیل

تعداد کدهای مستخرجه در هر کدام از بخش‌های مدل پارادایمی پژوهش		
کدهای باز	کدهای محوری	کدهای گزینشی
۷۹	۱۳	۱۰

در این بخش مفاهیم اصلی حاصل از تحلیل محتوای مصاحبه‌های انجام گرفته در زمینه پژوهش که شامل ۸۷ مفهوم است در جدول زیر ارائه می‌شوند:

جدول شماره (۳): کدگذاری اولیه

ردیف	مفاهیم استخراج شده	شماره کد
۱	سیاست‌گذاری و برنامه‌ریزی‌های مناسب برای بهتر شدن محتوای کتاب‌های درسی در سطح آموزش عالی و آموزش و پرورش	C ۱
۲	توسعه برنامه‌های ارتقای نگرش زیستی در محل کار	C ۲
۳	رسانه‌های جمعی	C ۳
۴	تغییر نگاه مدیران و مسئولان از سنتی به مدرن در حوزه آموزش و توان‌مندسازی زیست محیطی	C ۴
۵	آشنا کردن بیشتر کودکان و نوجوانان با طبیعت توسط مدارس و آموزشگاه‌ها	C ۵
۶	تشویق مشارکت عمومی واقعی و موثر شامل بسط و توسعه مهارت‌های حل مسئله و تصمیم‌سازی متخصصان به صورت فردی و جمعی و درگیر کردن	C ۶
۷	تشکیل‌ها و مراسم مذهبی	C ۷
۸	افزایش ایفای نقش متخصصان حوزه‌های اجتماعی و علوم انسانی	C ۸
۹	برنامه‌ریزی مناسب برای بهبود محتوای کتاب‌های درسی در مدارس و دانشگاه با استفاده از محتوای دینی مرتبط به محیط زیست	C ۹
۱۰	تدوین و تهیه برنامه‌ها و آئین نامه‌های مناسب و استاندارد	C ۱۰
۱۱	تغییر نگرش‌های منفی به محیط زیست	C ۱۱
۱۲	تقویت نگرش‌های مثبت موجود به طبیعت	C ۱۲
۱۳	ایجاد انگیزه برای ارائه دهندگان برنامه و منابع انسانی	C ۱۳
۱۴	اختصاص بودجه برای پیشبرد برنامه‌ها و افزایش انگیزه منابع انسانی	C ۱۴
۱۵	تشویق همه اقشار جامعه برای مشارکت در برنامه‌های آموزشی و اجرایی یا برگزاری کارگاه‌های آموزشی مناسب	C ۱۵
۱۶	داشتن برنامه‌های کوتاه مدت و دراز مدت در جهت کاهش و یا حذف آلاینده‌ها	C ۱۶
۱۷	تامین منابع مالی و انسانی جهت حفظ محیط زیست	C ۱۷
۱۸	ایجاد انگیزه برای ارائه دهندگان برنامه و منابع انسانی	C ۱۸
۱۹	استفاده بهینه از منابع طبیعی و حفظ منابع	C ۱۹
۲۰	استفاده بهینه از منابع طبیعی و حفظ منابع و رفع آلودگی‌های موجود و ارتقا آن	C ۲۰
۲۱	گسترش فرهنگ حفظ طبیعت در جامعه	C ۲۱
۲۲	ارتقای جایگاه محیط زیست در معیشت مردم	C ۲۲
۲۳	ارزش اقتصادی منابع طبیعی و زیستی جامعه	C ۲۳
۲۴	هزینه‌های بهره‌برداری از منابع طبیعی	C ۲۴
۲۵	وضعیت اقتصادی و معیشتی مردم	C ۲۵
۲۶	شاخص‌های اقتصادی و توسعه کشور	C ۲۶
۲۷	بهینه‌سازی بستر رفتارهای محیط زیستی با استفاده از پتانسیل مردم در جهت بهبود جامعه	C ۲۷
۲۸	تمرکز بر برنامه‌های مشارکتی منطقه‌ای و محله‌ای در شهرها	C ۲۸
۲۹	تغییرات نگرشی، رفتاری، محیطی یا اجتماعی جهت ارتقای سلامت	C ۲۹
۳۰	فرهنگ‌سازی و ایجاد روحیه مسئولیت‌پذیری نسبت به محیط‌زیست در افراد	C ۳۰
۳۱	ارتقای فرهنگ زیست محیطی و روش‌ها و نظام‌های بهره‌برداری از طبیعت	C ۳۱
۳۲	ارتقای جایگاه محیط زیست در برنامه‌های آموزشی مدارس و دانشگاه‌ها، آموزه‌های زیست محیطی دینی و مذهبی	C ۳۲
۳۳	آگاهی دادن در مورد نابرابری اجتماعی و شکاف طبقاتی	C ۳۳
۳۴	افزایش آگاهی و تامین حمایت برای شاخص‌های حفاظت از سلامت جامعه در میان عموم مردم و تصمیم‌سازان	C ۳۴
۳۵	بالا بردن نقش معلمان و اساتید حوزه علوم اجتماعی و رفتاری و اصلاح شیوه زندگی	C ۳۵
۳۶	توسعه فعالیت رسانه‌های اجتماعی یا برنامه‌های آموزشی در مورد محیط زیست	C ۳۶
۳۷	تشویق مشارکت عمومی واقعی و موثر شامل بسط و توسعه مهارت‌های حل مسئله و تصمیم‌سازی به صورت فردی و جمعی و درگیر کردن متخصصان	C ۳۷
۳۸	شناخت و درک طبیعت و همراهی و هماهنگی با برنامه‌های فرهنگی	C ۳۸

C ۳۹	شناخت محیط زیست و معرفی اهمیت و نقش آن در سلامت جامعه و تاثیر آلودگی‌های محیطی بر سلامت جسمی و روحی جامعه
C ۴۰	نگاه به طبیعت به مثابه خانه و محل زندگی
C ۴۱	استفاده از فناوری‌های نوین و سازگار با محیط زیست
C ۴۲	استفاده از فناوری‌های کاهش تولید آلاینده‌ها و رفع آلاینده‌های موجود
C ۴۳	تلاش‌های آموزشی برای تاثیر بر سبک زندگی جهت پیشگیری از مشکلات سلامت جامعه
C ۴۴	هموار نمودن مسیر تحصیل و بالا بردن اطلاعات اجتماعی
C ۴۵	توان‌مندسازی مردم در شناخت عوامل تاثیرگذار بر سلامت فردی و اجتماعی
C ۴۶	آموزش رفتارهای اجتماعی مناسب و مطلوب در مدارس و آموزش و پرورش
C ۴۷	مشارکت جمعی و اجتماعی در برنامه‌های تحت حمایت دولت و بخش خصوصی در ارتباط با نگرش زیستی
C ۴۸	آموزش‌های رایگاه و قابل دسترس برای خانواده‌ها در زمینه رفتارهای اجتماعی و فرهنگی مناسب
C ۴۹	وجود استانداردهای مناسب آموزشی در حوزه نگرش زیستی و ارتقای آن
C ۵۰	آشنا کردن بیشتر کودکان و نوجوانان با طبیعت توسط مدارس و آموزشگاه‌ها
C ۵۱	آموزش در جهت حفظ و احترام به محیط زیست
C ۵۲	شناخت فرایندهای طبیعی حفظ طبیعت
C ۵۳	شناخت محیط زیست، اهمیت آن و آموزش در جهت حفظ آن، احترام به محیط زیست
C ۵۴	انجام تحقیقات گسترده در جهت کاربردی نمودن مطالعات رفتار زیست محیطی
C ۵۵	ترکیب روش‌ها و رویکردهای گوناگون اما مکمل، شامل: ارتباطات، آموزش، قانون، امور مالی، تغییرات سازمانی، توسعه اجتماعی و فعالیت‌های آموزشی
C ۵۶	خودجوش محلی
C ۵۷	استفاده از نیروهای متخصص در جهت ارتقای رفتارهای اجتماعی و تعالی من اجتماعی افراد
C ۵۸	شناسایی محیط، نیازسنجی و تولید اطلاعات
C ۵۹	نظارت صحیح و مستمر بر اجرای برنامه‌های آموزشی و توان‌مندسازی و پایش برنامه
C ۶۰	نظارت جهت پایبندی فردی به تعهدات اخلاقی و همچنین گسترش فرهنگ حفظ طبیعت در جامعه
C ۶۱	تصویب قانون در زمینه حفظ محیط زیست و نظارت بر اجرای آن
C ۶۲	استفاده از معلمان و استادان مجرب
C ۶۳	استفاده از منابع انسانی آگاه و توانمند با تامین منابع مالی کافی و بستر اجتماعی مناسب
C ۶۴	بسترسازی جهت رفتارهای محیط زیستی با استفاده از منابع انسانی در جهت تغییر نگرش زیستی
C ۶۵	تقویت محیط‌های آموزشی و رسانه‌های جمعی
C ۶۶	مراکز و محیط‌های مذهبی
C ۶۷	تقویت فعالیت‌های زیستی سازمان‌ها و محیط‌های کار و اشتغال
C ۶۸	دولت و سازمان‌های دولتی زیست محیطی، فرهنگی و آموزشی
C ۶۹	سازمان‌ها و تشکلهای زیست محیطی مردم نهاد
C ۷۰	شخصیت‌ها و نخبگان ذی نفوذ و نمادین و دارای وجه کارزماتیک (در حوزه‌های مختلف اجتماعی، سیاسی، فرهنگی، هنری و ورزشی)
C ۷۱	مراجع و روحانیون ذی نفوذ و مردمی
C ۷۲	شبکه‌های اجتماعی واقعی و مجازی.
C ۷۳	پایگاه و منزلت اجتماعی
C ۷۴	تشکلهای زیست محیطی دولتی و مردمی
C ۷۵	عوامل جامعه‌پذیری به ویژه خانواده
C ۷۶	سازمان‌ها و محیط‌های آموزشی
C ۷۷	دوستان و همسالان
C ۷۸	بی‌اعتمادی در جامعه
C ۷۹	نفوذ عوامل سیاسی ذی‌نفع

در گام بعدی مقوله‌های مشابه و مقارن در تم‌های اصلی جایگزین شدند. بر اساس اشتراک مفهومی مقولات با یکدیگر، تم‌ها استخراج شدند. با توجه به هدف کلی پژوهش تم‌های اصلی استخراج گردید و

در تحلیل نهایی مفاهیم اولیه، با کسب آگاهی کافی از این که تم‌های مختلف کدام‌ها هستند، چگونگی تناسب آن‌ها با یکدیگر و کل داستانی که آن‌ها درباره داده‌ها می‌گویند، یک نقشه رضایت بخش از تم‌ها ترسیم گردید، در ذیل تم‌ها به طور مختصر و جامع ارائه می‌شود:

جدول شماره (۴): تم‌های مشترک استخراج شده از تحلیل‌ها

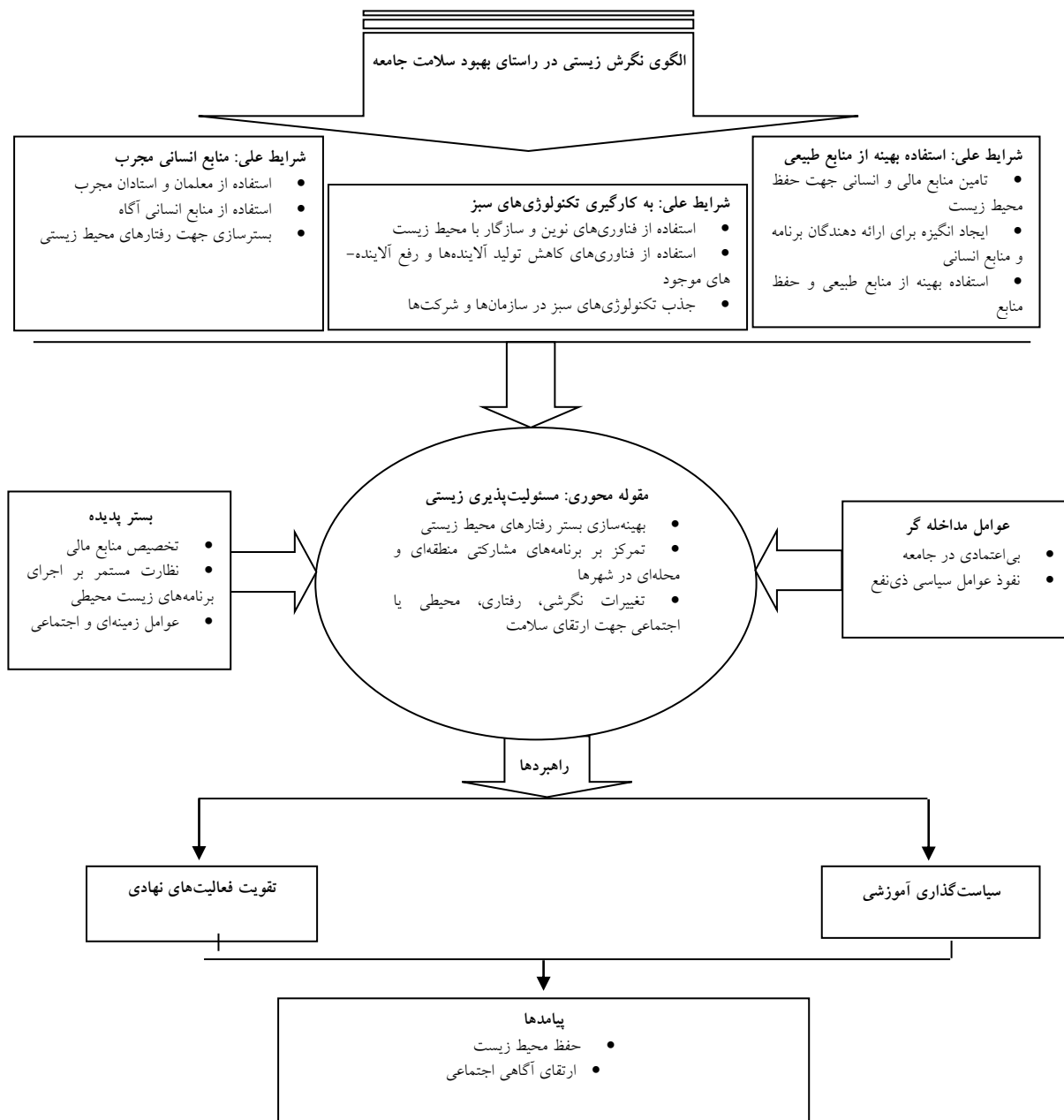
<p>تم ۱: سیاست‌گذاری آموزشی در زمینه زیست محیط</p> <p>سیاست‌گذاری و برنامه‌ریزی‌های مناسب برای بهتر شدن محتوای کتاب‌های درسی در سطح آموزش و پرورش و آموزش عالی توسعه برنامه‌های ارتقای نگرش زیستی در محل کار</p> <p>تغییر نگاه مدیران و مسئولان از سنتی به مدرن در حوزه آموزش و توان‌مندسازی زیست محیطی</p> <p>آشنا کردن بیشتر کودکان و نوجوانان با طبیعت توسط مدارس و آموزشگاه‌ها</p> <p>تشویق مشارکت عمومی واقعی و موثر شامل بسط و توسعه مهارت‌های حل مسئله و تصمیم‌سازی به صورت فردی و جمعی و درگیر کردن متخصصان افزایش ایفای نقش متخصصان حوزه‌های اجتماعی و علوم انسانی</p> <p>برنامه‌ریزی مناسب برای بهبود محتوای کتاب‌های درسی در مدارس و دانشگاه با استفاده از محتوای دینی مرتبط به محیط زیست</p> <p>تدوین و تهیه برنامه‌ها و آئین‌نامه‌های مناسب و استاندارد</p> <p>تغییر نگرش‌های منفی به محیط زیست</p> <p>تقویت نگرش‌های مثبت موجود به طبیعت</p>	
<p>تم ۲: محرک‌ها و مشوق‌های زیست محیطی</p> <p>ایجاد انگیزه برای ارائه دهندگان برنامه و منابع انسانی</p> <p>اختصاص بودجه برای پیشبرد برنامه‌ها و افزایش انگیزه منابع انسانی</p> <p>تشویق همه اقشار جامعه برای مشارکت در برنامه‌های آموزشی و اجرایی با برگزاری کارگاه‌های آموزشی مناسب داشتن برنامه‌های کوتاه مدت و دراز مدت در جهت کاهش و یا حذف آلاینده‌ها</p>	
<p>تم ۳: استفاده بهینه از منابع طبیعی</p> <p>تامین منابع مالی و انسانی جهت حفظ محیط زیست</p> <p>ایجاد انگیزه برای ارائه دهندگان برنامه و منابع انسانی</p> <p>استفاده بهینه از منابع طبیعی و حفظ منابع</p> <p>استفاده بهینه از منابع طبیعی و حفظ منابع و رفع آلودگی‌های موجود و ارتقا آن</p> <p>گسترش فرهنگ حفظ طبیعت در جامعه</p>	
<p>تم ۴: تخصیص منابع مالی</p> <p>ارتقای جایگاه محیط زیست در معیشت مردم</p> <p>ارزش اقتصادی منابع طبیعی و زیستی جامعه</p> <p>هزینه‌های بهره‌برداری از منابع طبیعی</p> <p>وضعیت اقتصادی و معیشتی مردم</p> <p>شاخص‌های اقتصادی و توسعه کشور.</p>	
<p>تم ۵: مسئولیت‌پذیری زیستی</p> <p>بهینه‌سازی بستر رفتارهای محیط زیستی با استفاده از پتانسیل مردم در جهت بهبود جامعه</p> <p>تمرکز بر برنامه‌های مشارکتی منطقه‌ای و محله‌ای در شهرها</p> <p>تغییرات نگرشی، رفتاری، محیطی یا اجتماعی جهت ارتقای سلامت</p> <p>فرهنگ‌سازی و ایجاد روحیه مسئولیت‌پذیری نسبت به محیط زیست در افراد</p> <p>ارتقای فرهنگ زیست محیطی و روش‌ها و نظام‌های بهره‌برداری از طبیعت</p> <p>ارتقای جایگاه محیط زیست در برنامه‌های آموزش مدارس و دانشگاه‌ها، آموزه‌های زیست محیطی دینی و مذهبی</p>	
<p>تم ۶: ارتقای آگاهی اجتماعی</p> <p>آگاهی دادن در مورد نابرابری اجتماعی و شکاف طبقاتی</p> <p>افزایش آگاهی و تامین حمایت برای شاخص‌های حفاظت از سلامت جامعه در میان عموم مردم و تصمیم‌سازان</p> <p>بالا بردن نقش معلمان و اساتید حوزه علوم اجتماعی و رفتاری و اصلاح شیوه زندگی</p> <p>توسعه فعالیت رسانه‌های اجتماعی یا برنامه‌های آموزشی در مورد محیط زیست</p> <p>تشویق مشارکت عمومی واقعی و موثر شامل بسط و توسعه مهارت‌های حل مسئله و تصمیم‌سازی به صورت فردی و جمعی و درگیر کردن متخصصان شناخت و درک طبیعت و همراهی و هماهنگی با برنامه‌های فرهنگی</p> <p>شناخت محیط زیست و معرفی اهمیت و نقش آن در سلامت جامعه و تاثیر آلودگی‌های محیطی بر سلامت جسمی و روحی جامعه</p>	

نگاه به طبیعت به مثابه خانه و محل زندگی	
تم ۷: به کارگیری تکنولوژی‌های سبز	
استفاده از فناوری‌های نوین و سازگار با محیط زیست	۳۴
استفاده از فناوری‌های کاهش تولید آلاینده‌ها و رفع آلاینده‌های موجود	
جذب تکنولوژی‌های سبز در سازمان‌ها و شرکت‌ها	
تم ۸: ارتقای آگاهی حفظ محیط زیست	
تلاش‌های آموزشی برای تاثیر بر سبک زندگی جهت پیشگیری از مشکلات سلامت جامعه	۳۵
هموار نمودن مسیر تحصیل و بالا بردن اطلاعات اجتماعی	
توان‌مندسازی مردم در شناخت عوامل تاثیرگذار بر سلامت فردی و اجتماعی	
آموزش رفتارهای اجتماعی مناسب و مطلوب در مدارس و آموزش و پرورش	
مشارکت جمعی و اجتماعی در برنامه‌های تحت حمایت دولت و بخش خصوصی در ارتباط با نگرش زیستی	
آموزش‌های رایگانه و قابل دسترس برای خانواده‌ها در زمینه رفتارهای اجتماعی و فرهنگی مناسب	
وجود استانداردهای مناسب آموزشی در حوزه نگرش زیستی و ارتقای آن	
آشنا کردن بیشتر کودکان و نوجوانان با طبیعت توسط مدارس و آموزشگاه‌ها	
آموزش در جهت حفظ و احترام به محیط زیست	
شناخت فرایندهای طبیعی حفظ طبیعت	
شناخت محیط زیست، اهمیت آن و آموزش در جهت حفظ آن، احترام به محیط زیست	
تم ۹: تحقیق و توسعه در زمینه زیست محیط	
انجام تحقیقات گسترده در جهت کاربردی نمودن مطالعات رفتار زیست محیطی	۳۶
ترکیب روش‌ها و رویکردهای گوناگون اما مکمل، شامل: ارتباطات، آموزش، قانون، امور مالی، تغییرات سازمانی، توسعه اجتماعی و فعالیت‌های خودجوش محلی	
استفاده از نیروهای متخصص در جهت ارتقای رفتارهای اجتماعی و تعالی من اجتماعی افراد	
شناسایی محیط، نیازسنجی و تولید اطلاعات	
تم ۱۰: نظارت مستمر بر اجرای برنامه‌های زیست محیطی	
نظارت صحیح و مستمر بر اجرای برنامه‌های آموزشی و توان‌مندسازی و پایش برنامه	۳۷
نظارت جهت پای‌بندی فردی به تعهدات اخلاقی و همچنین گسترش فرهنگ حفظ طبیعت در جامعه	
تصویب قانون در زمینه حفظ محیط زیست و نظارت بر اجرای آن	
تم ۱۱: منابع انسانی مجرب	
استفاده از معلمان و استادان مجرب	۳۸
استفاده از منابع انسانی آگاه و توان‌مند با تامین منابع مالی کافی و بستر اجتماعی مناسب	
بستر سازی جهت رفتارهای محیط زیستی با استفاده از منابع انسانی در جهت تغییر نگرش زیستی	
تم ۱۲: تقویت فعالیت‌های نهادی	
تقویت محیط‌های آموزشی و رسانه‌های جمعی	۳۹
مراکز و محیط‌های مذهبی	
تقویت فعالیت‌های زیستی سازمان‌ها و محیط‌های کار و اشتغال	
دولت و سازمان‌های دولتی زیست محیطی، فرهنگی و آموزشی	
سازمان‌ها و تشکلهای زیست محیطی مردم نهاد.	
شخصیت‌ها و نخبگان ذی نفوذ و نمادین و دارای وجهه کاریزماتیک (در حوزه‌های مختلف اجتماعی، سیاسی، فرهنگی، هنری و ورزشی)	
مراجع و روحانیون ذی نفوذ و مردمی	
شبکه‌های اجتماعی واقعی و مجازی	
تم ۱۳: عوامل زمینه‌ای و اجتماعی	
پایگاه و منزلت اجتماعی	۴۰
تشکل‌های زیست محیطی دولتی و مردمی	
عوامل جامعه‌پذیری به ویژه خانواده	
سازمان‌ها و محیط‌های آموزشی	
دوستان و همسالان	
رسانه‌های جمعی	
تشکل‌ها و مراسم مذهبی	

در کدگذاری محوری، با مجموعه‌ای سازمان یافته از کدها و مفاهیم اولیه مواجه هستیم که نتیجه بررسی دقیق و تفصیلی مصاحبه‌های انجام شده در مرحله کدگذاری باز است.

جدول شماره (۵): محورهای الگوی نگرش زیستی در راستای بهبود سلامت جامعه

محور ۱: شرایط علی	
تم ۳: استفاده بهینه از منابع طبیعی	فکر کن
تم ۷: به کارگیری تکنولوژی‌های سبز	
تم ۱۱: منابع انسانی مجرب	
محور ۲: پدیده محوری	
تم ۵: مسئولیت‌پذیری زیستی	فکر کن
محور ۳: راهبرد	
تم ۱: سیاست‌گذاری آموزشی در زمینه زیست محیط	فکر کن
تم ۲: محرک‌ها و مشوق‌های زیست محیطی	
تم ۹: تحقیق توسعه در زمینه زیست محیط	
تم ۱۲: تقویت فعالیت‌های نهادی	
محور ۴: بستر پدید	
تم ۴: تخصیص منابع مالی	فکر کن
تم ۱۰: نظارت مستمر بر اجرای برنامه‌های زیست محیطی	
تم ۱۳: عوامل زمینه‌ای و اجتماعی	
محور ۵: پیامدها	
تم ۸: حفظ محیط زیست	فکر کن
تم ۶: ارتقای آگاهی اجتماعی	
محور ۶: عوامل مداخله‌گر	
بی‌اعتمادی در جامعه	فکر کن
نفوذ عوامل سیاسی ذی‌نفع	



شکل شماره (۲): قالب الگوی پارادایمی ارتباط بین مقوله‌های مختلف شناسایی شده

شرایط علی: شرایط علی باعث ایجاد و توسعه پدیده یا مقوله محوری می‌شوند. از میان مقوله‌های موجود، استفاده بهینه از منابع طبیعی، به کارگیری تکنولوژی‌های سبز و منابع انسانی مجرب به عنوان عللی تلقی می‌شوند که نقش فعال در الگوی نگرش زیستی در راستای بهبود سلامت جامعه داشته و تا این عوامل مهیا نشوند نگرش زیستی در راستای بهبود سلامت جامعه محقق نمی‌شود.

مقوله محوری: بر اساس الگوی طراحی شده، "مسئولیت‌پذیری زیستی" به عنوان مبنا و ستون اصلی تحقق الگوی نگرش زیستی در راستای بهبود سلامت جامعه قلمداد شده‌اند.

بستر پدیده: به شرایط خاصی که برکنش‌ها و تعاملات تاثیر می‌گذارند، بستر گفته می‌شود. این شرایط را مجموعه‌ای از مفاهیم، مقوله‌ها یا متغیرهای زمینه‌ای تشکیل می‌دهند و در الگوی معرفی شده عبارت از: تخصیص منابع مالی، نظارت مستمر بر اجرای برنامه‌های زیست محیطی و عوامل زمینه‌ای و اجتماعی.

شرایط مداخله‌ای: شرایط مداخله‌گر عواملی هستند که در اجرای الگوی نگرش زیستی در راستای بهبود سلامت جامعه تاثیرگذار است. عواملی که در تحقیق حاضر در الگوی نگرش زیستی در راستای بهبود سلامت جامعه نقش عوامل مداخله‌گر را ایفا می‌کنند عبارت‌اند از: بی‌اعتمادی در جامعه و نفوذ عوامل سیاسی ذی‌نفع.

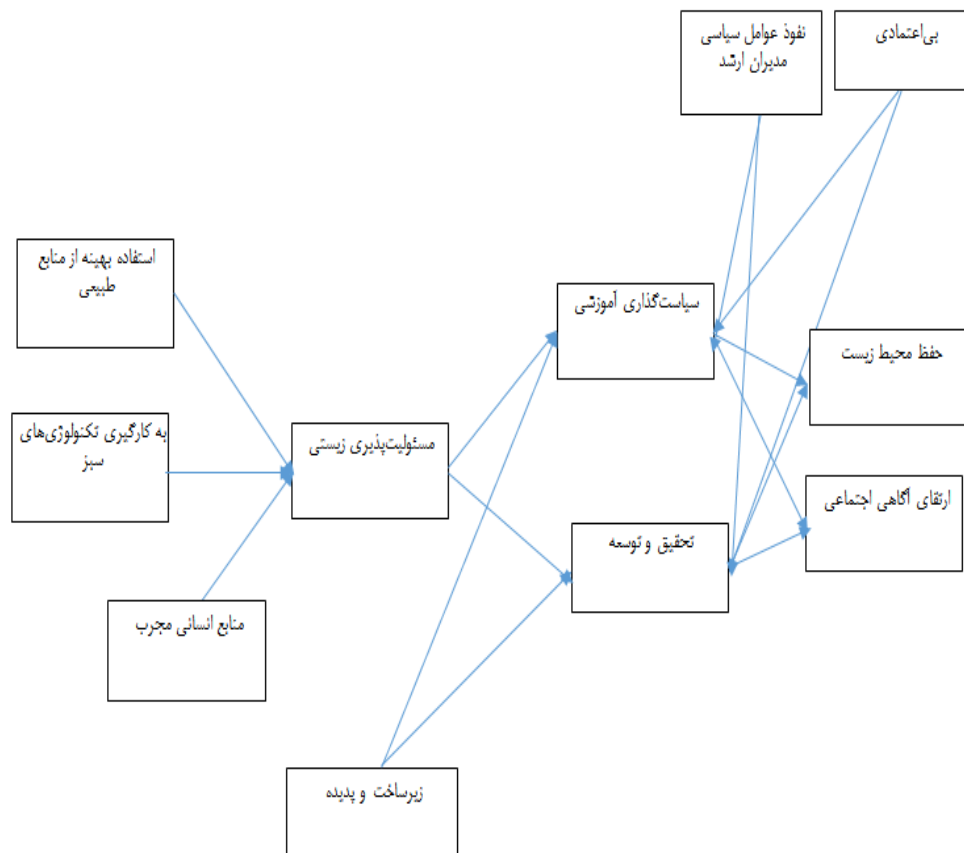
راهبردها: کنش‌ها و تعاملاتی که بیانگر رفتارها، فعالیت‌ها و تعاملات هدف‌داری هستند و در پاسخ به مقوله محوری و تحت تاثیر شرایط مداخله‌گر، اتخاذ می‌شوند. به این مقوله‌ها، راهبرد نیز گفته می‌شود. که در تحقیق حاضر عبارت‌اند از: سیاست‌گذاری آموزشی در زمینه زیست محیطی، محرک‌ها و مشوق‌های زیست محیطی، تحقیق توسعه در زمینه زیست محیطی، تقویت فعالیت‌های نهادی.

پیامدها: برخی از مقوله‌ها بیانگر نتایج و پیامدهایی هستند که در اثر اتخاذ راهبردها به وجود می‌آیند. در پژوهش حاضر حفظ محیط زیست و ارتقای آگاهی اجتماعی، نتیجه کنش‌ها و تعاملات ایجاد شده و تاثیر پذیر از شرایط علی، مقوله محوری و بستر پدیده می‌باشد.

در کدگذاری انتخابی که مرحله اصلی نظریه‌پردازی به شمار می‌رود، مفاهیم بایستی به طور منظم به یکدیگر مربوط شوند.

بر این اساس "مسئولیت‌پذیری زیستی" به عنوان مقوله محوری بر مبنای شرایط علی "استفاده بهینه از منابع طبیعی، به کارگیری تکنولوژی‌های سبز و منابع انسانی مجرب" و از طریق راهبردهای سیاست‌گذاری آموزشی در زمینه زیست محیطی، محرک‌ها و مشوق‌های زیست محیطی، تحقیق و توسعه در زمینه زیست محیطی، تقویت فعالیت‌های نهادی و با در نظر گرفتن تخصیص منابع مالی، نظارت مستمر بر اجرای برنامه‌های زیست محیطی و عوامل زمینه‌ای و اجتماعی (به عنوان زمینه الگو) محقق می‌شود و منجر به تحقق «حفظ محیط زیست و ارتقای آگاهی اجتماعی» می‌گردد.

نوع روابط میان مفاهیم و مقوله‌های الگوی نگرش زیستی در راستای بهبود سلامت جامعه نیز با توجه به کدگذاری انتخابی صورت گرفته در قالب الگوی داده بنیاد ارائه گردید. بنابراین الگوی تحقیق که بیانگر چگونگی ارتباط میان عناصر الگوی نگرش زیستی در راستای بهبود سلامت جامعه ارائه شدند. در شکل (۳) الگوی نگرش زیستی در راستای بهبود سلامت جامعه نمایش داده شده است.



شکل شماره (۳): الگوی نگرش زیستی در راستای بهبود سلامت جامعه

نتیجه‌گیری

نتایج تحقیق نشان داد که الگوی نگرش زیستی در راستای بهبود سلامت جامعه دارای دو بخش عوامل اصلی و شاخص‌های آن‌ها می‌باشد. این مدل از شاخص‌هایی تشکیل شده است که هسته و قلب این مدل می‌باشند و مبنای ارزیابی الگوی نگرش زیستی در راستای بهبود سلامت جامعه قرار می‌گیرند که به آن‌ها عوامل موثر می‌گویند. الگوی نگرش زیستی در راستای بهبود سلامت جامعه دارای ۱۳ عامل اصلی سیاست‌گذاری آموزشی در زمینه زیست محیطی، محرک‌ها و مشوق‌های زیست محیطی، استفاده

بهینه از منابع طبیعی، تخصیص منابع مالی، مسئولیت‌پذیری زیستی، ارتقای آگاهی اجتماعی، به کارگیری تکنولوژی‌های سبز، ارتقای آگاهی حفظ محیط زیست، تحقیق و توسعه در زمینه زیست محیط، نظارت مستمر بر اجرای برنامه‌های زیست محیطی، منابع انسانی مجرب، تقویت فعالیت‌های نهادی، عوامل زمینه‌ای و اجتماعی، عوامل مداخله‌گر و پیامدها است که شامل ۷۹ شاخص تشکیل دهنده آن‌ها می‌باشد. الگوی نگرش زیستی در راستای بهبود سلامت جامعه و تبیین چگونگی ارتباط میان مؤلفه‌های اصلی و مؤلفه‌های فرعی در قالب ارائه تم‌های تحقیق صورت گرفت. نتایج حاصل از بررسی مدل نشان داد که براساس الگوی طراحی شده «مسئولیت‌پذیری زیستی» به عنوان مقوله محوری بر مبنای شرایط علی «استفاده بهینه از منابع طبیعی، به کارگیری تکنولوژی‌های سبز و منابع انسانی مجرب» و از طریق راهبردهای «سیاست‌گذاری آموزشی در زمینه زیست محیط، محرک‌ها و مشوق‌های زیست محیطی، تحقیق توسعه در زمینه زیست محیط، تقویت فعالیت‌های نهادی» با در نظر گرفتن "تخصیص منابع مالی، نظارت مستمر بر اجرای برنامه‌های زیست محیطی و عوامل زمینه‌ای و اجتماعی" (به عنوان زمینه الگو) محقق می‌شود و منجر به تحقق پیامدهای "حفظ محیط زیست و ارتقای آگاهی اجتماعی" می‌گردد.

پیشینه در زمینه الگوی نگرش زیستی در راستای بهبود سلامت جامعه با توجه به نوپا بودن آن کم است. در مقایسه الگوی طراحی شده با ادبیات و مبانی نظری تحقیق در خصوص الگوی نگرش زیستی در راستای بهبود سلامت جامعه یافته‌های تحقیق حاضر با تحقیقات یافته‌های تحقیق در زمینه عوامل مؤثر بر نگرش زیستی در راستای بهبود سلامت جامعه با نتایج تحقیقات صابری صحنه (۱۳۹۰)، حقیقتیان (۱۳۹۳)، ندرلو و شمس (۱۳۹۶)، کاردان (۱۳۹۷)، کایرز^۱ و همکاران (۲۰۱۲)، ویدگردن^۲ (۲۰۱۴)، و ابیلو^۳ (۲۰۱۹) همخوانی دارد.

کاردان (۱۳۹۷)، در پژوهشی به بررسی تأثیر آموزش‌های زیست محیطی بر ادراک دانش‌آموزان از گردشگری پایدار در مدارس متوسطه دوره دوم استان یزد پرداخت. یافته‌های تحقیقی حاکی از آن است که اولویت دادن به منافع اقتصادی ناشی از توسعه عنان گسیخته صنعت گردشگری موجب خدشه‌دار شدن اصول توسعه پایدار در جوامع مختلف شده و محیط زیست را با خطرات روزافزونی مواجه کرده است. متأسفانه هر دو بخش عمومی و خصوصی در تخریب محیط زیست دخیل بوده و توسعه اقتصادی را بر توسعه پایدار و متوازن مرجح دانسته‌اند. تحقیقات نشان داده‌اند اگرچه صنعت گردشگری بر اکولوژی متکی است اما در حفظ و حراست از آن موفق نبوده است.

¹. Kairser

². Widegren

³. Abiolu

ابیولو^۱ (۲۰۱۹)، در پژوهشی به دانش و رفتار زیست محیطی جوانان نیجریه پرداخت. یافته‌ها نشان داد که اگرچه رفتار محیطی آن‌ها منصفانه بود، اما این نشان دهنده سطح دانش آن‌ها در مورد محیط زیست نبود. با استفاده از رسانه‌های مناسب و معرفی آموزش‌های زیست محیطی در مدارس می‌توان دانش زیست محیطی و رفتار مثبت را افزایش داد.

تحقیق حاضر با توجه به اهمیت موضوع نگرش زیستی در راستای بهبود سلامت جامعه و حرکت موجود به سمت تخصصی کردن الگوهای عملکردی و با عنایت به فقدان انجام مطالعات دانشگاهی در خصوص الگوی نگرش زیستی در راستای بهبود سلامت جامعه صورت گرفت. الگوی نگرش زیستی در راستای بهبود سلامت جامعه با شرایط کشور ایران تهیه شده و تلاش دارد با نگاهی تخصصی و تفصیلی، خلاء موجود در الگوهای عملکردی که همانا ناتوانی در نگاه تخصصی و خُرد به حوزه نگرش زیستی در راستای بهبود سلامت جامعه است، را رفع نماید.

تعارض منافع

«بنا بر اظهار نویسندگان مقاله حاضر فاقد هر گونه تعارض منافع بوده است.»

^۱. Abiolu

منابع

1. Abiolu, O., A. (2019). Environmental knowledge and behavior of Nigerian youth: An assessment. *Applied Environmental Education & Communication*, 18 (1), P.p: 53-67.
2. Damghanian, Zahra. (2019). Predicting Environmentally Responsible Behavior and Participation in Environmental Protection Based on Students' Environmental Beliefs Mediated by Environmental Attitude, Semnan University, Faculty of Psychology and Educational Sciences.
3. Das, A. K., Biswas, S. R., Jilani, A. K., Muhammad, M., & Uddin, M. (2019). Corporate environmental strategy and voluntary environmental behavior-mediating effect of psychological green climate. *Sustainability*, 11 (11), 3123.
4. Fu, L., Sun, Z., Zha, L., Liu, F., He, L., Sun, X., & Jing, X. (2020). Environmental awareness and pro-environmental behavior within China's road freight transportation industry: Moderating role of perceived policy effectiveness. *Journal of Cleaner Production*, 252, 119796.
5. Guerrero, L. A., Maas, G., & Hogland, W. (2013). Solid waste management challenges for cities in developing countries. *Waste management*, 33 (1), P.p: 220-232.
6. Haghghatian, Mansour. (2014). An Analysis of the Environmental Behavior of Isfahan Citizens and the Factors Affecting It, *Journal of Regional Urban Studies and Research*, 6 (23), P.p: 133-144.
7. Hoffmann, R., & Muttarak, R. (2019). Greening through schooling: understanding the link between education and pro-environmental behavior in the Philippines. *Environmental Research Letters*.
8. Jickling, B., & Wals, A. E. (2013). Probing normative research in environmental education. *International handbook of research on environmental education*, P.p: 74-86.
9. Kairser, F.G. Wolfing, S & Fuhrer, U. (2012). "Environmental attitude and ecological behavior". *Journal of Environmental Psychology*. 19, P.p: 1-19.
10. Kardan, Monira. (2015). The effect of environmental education on students' perception of sustainable tourism in secondary schools in Yazd province, Imam Javad Institute of Higher Education, Yazd, Faculty of Humanities.
11. Kwan, S. C., & Saragih, I. J. (2020). Urban environment and cause specific visits to community health centers of Medan city, Indonesia in 2016. *Sustainable Cities and Society*, 59, 102228.
12. Nederloo, Somayeh, Shams, Ali. (2017). A Study of Environmental Knowledge and Attitude of Zanjan University Students, *Quarterly Journal of Environmental Science and Technology*, 19 (4), P.p: 545-557.
13. Pourmasoom, Bahman, Fayyaz, Irandokht, Bazargan, Simin. (2017). Formation of children's environmental literacy based on strategic curriculum, multidimensional planning and multimedia learning package, 33 (129), P.p: 10-32.
14. Ponce, P., Alvarado, R., Ponce, K., Alvarado, R., Granda, D., & Yaguana, K. (2019). Green returns of labor income and human capital: Empirical evidence of the environmental behavior of households in developing countries. *Ecological economics*, 160, P.p: 105-113.
15. Rezaei, Elnaz. (2011). in a study on Development of environmental education strategies for municipal green space experts with SWOT matrix (study place: Tabriz metropolis), Payame Noor University of Tehran, Faculty of Literature and Humanities.

-
16. Saberi Sahneh, Mojdeh. (2011). The effectiveness of environmental education in achieving sustainable development with the approach of using environmentally friendly technologies, Payame Noor University of Tehran, Faculty of Humanities.
 17. Widegren, O. (2014). The New Environmental paradigm and personal norms. *Journal of Environmental and Behavior*, 30, P.p: 75-100.
 18. Ziapour, Arash, Kianipour, Neda, Nikbakht, Mohammad Reza. (2012). Sociological analysis of the environment and people's behavior towards it in rural and urban areas of Kermanshah province. *Environmental Education and Sustainable Development*, No. 2, Volume 1, P.p: 55-67.